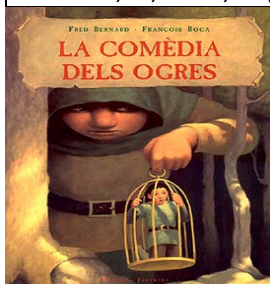

LA LITERATURA QUE ACULL. VINT LLIBRES RECOMANATS SOBRE TEMA MIGRATORI

ÀLBUMS

Bernard, F.; Roca, F. (il·l.): <i>La comèdia dels ogres</i> . Barcelona: Juventud, 2003.
--

Bernard, F.; Roca, F. (il·l.): <i>La comedia de los ogros</i> . Barcelona: Juventud, 2003.
--

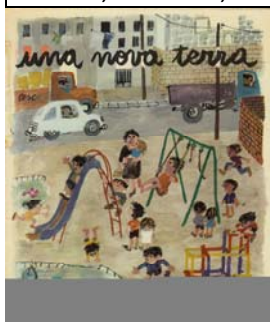

Aquest àlbum escenifica el xoc entre cultures a partir de la relació entre un nen ogre i un nen humà. Cadascú es posarà a la pell de l'altre quan, arrencat de la seva cultura, pateixi el procés de cosificació del que és vist com a diferent. La troballa formal d'adaptar un text teatral a la lectura condensa les accions i emocions que reforcen unes il·lustracions de qualitat pictòrica².

Este álbum escenifica el choque entre culturas a partir de la relación entre un niño ogro y un niño humano. Ambos se pondrán en la piel del otro cuando, arrancados de su lugar de origen, sufran el proceso de cosificación de los que son condenados al aislamiento por ser diferentes. El hallazgo formal de adaptar un texto teatral a la lectura condensa las acciones y emociones que unas ilustraciones con calidad pictórica no hacen más que reforzar³.

Candel, Francesc; Cesc (il·l.): <i>Una nova terra</i> . Barcelona: La Galera, 1971.

Candel, Francesc; Cesc (il·l.): <i>Una nueva tierra</i> . Barcelona: La Galera, 1967.

Va bé recordar un clàssic que va iniciar el tema de la immigració en els llibres infantils catalans. Ho va fer justament per als més petits en la innovadora col·lecció Desplegavela. El referent, llavors, era la immigració a Catalunya de gent procedent de la resta de l'estat. En el llibre, un nen ens explica com arriba amb la seva família a la gran ciutat. Un cop allà, no sap ben bé si sentir-se del poblet d'on ve o de la ciutat que l'ha acollit. Francesc Candel ens parla de la pobresa i de la necessitat de fugir-ne, del desarrelament social i de la diferència lingüística en un conte ple d'esperança.⁴

¹ Aquesta selecció ha estat elaborada pel Grup de Recerca GRETEL, Grup de recerca de l'literatura infantil i juvenil i educació literària de la Universitat Autònoma de Barcelona, dins del Simposi Internacional "La literatura que acull: immigració, infància i lectura", que es va celebrar a Barcelona els dies 17,18 i 19 de novembre de 2011.

² Ressenya extreta de: Margallo, A.M. (2008): Utilització dels textos literaris per a la integració i l'aprenentatge lingüístic de l'alumnat nouvingut. Proposta de corpus. Llicència d'estudis disponible a: <http://phobos.xtec.es/sgfprp/resum.php?codi=1753>

³ Ib.

⁴ Ressenya del dossier *Interculturalitat en els llibres infantils i juvenils*. Carme Homs, Biblioteca Rosa Sensat, abril, 1997. Disponible a: http://www.xtec.es/recursos/lit_inf/dossiers/inter/12.htm

Es oportuno recordar un clàssic que inicià el tema de la immigració en els llibres infantils catalanes. Lo hizo justamente para los más pequeños en la innovadora colección Desplegavela. El referente, entonces, era la inmigración que llegaba a Cataluña del resto del estado. En el libro, un niño nos explica cómo llega con su familia a la gran ciudad. Una vez allí, no sabe muy bien si sentirse del pueblecito del que procede o de la ciudad que lo ha acogido. Francesc Candel nos habla de la pobreza y de la necesidad de huir, del desarraigo social y de la diferencia lingüística en un cuento lleno de esperanza⁵.

Francotte, Pascale: *Lluny del meu país*. Barcelona: La Galera, 2008.

Francotte, Pascale: *Lejos de mi país*. Barcelona: La Galera, 2008.

El pare de la narradora ha hagut de marxar sobtadament del seu país i la família en pateix l'absència enmig del caos d'un conflicte bèl·lic. Aquesta història devastadora no només explica amb fidelitat l'inici de la guerra en un país africà, sinó que, gràcies a la perspectiva narrativa infantil, representa amb agudesia la manera com un nen pot viure la irrupció de la guerra i l'exili en la seva vida. La relació entre el text i la imatge resulta encertada pel que fa al to tens del text, que es contraposa amb els colors suaus i les il·lustracions poc amenaçadores que documenten el relat. Les paraules s'ocupen, d'aquesta manera, de relatar i matisar la subjectivitat de l'experiència, mentre que les imatges objectiven el conflicte.

El padre de la narradora ha tenido que irse abruptamente de su país y la familia sufre su ausencia en medio del caos de un conflicto bélico. Esta historia devastadora no sólo relata con fidelidad el inicio de la guerra en un país africano sino que, gracias a la perspectiva narrativa infantil, representa con agudeza la forma en la que un niño puede vivir la irrupción de la guerra y el exilio en su vida. La relación texto-imagen resulta atinada en cuanto que el tono tenso del texto se contrapone con los colores suaves de las ilustraciones poco amenazantes que documentan el relato. Las palabras se ocupan, así, de relatar y tamizar la subjetividad de la experiencia, mientras que las imágenes objetivan el conflicto.

Greder, Armin: *L'illa*. Salamanca: Lóguez, 2003.

Greder, Armin: *La isla: una historia cotidiana*. Salamanca: Lóguez, 2003.

L'arribada d'un home a una illa provoca una por immensa als seus habitants, que culpabilitzaran el nouvingut i el perseguiran sense treva. Àlbum descarnat que reflexiona sobre la immigració des de la perspectiva social i mostra l'arrel de tota actitud racista: la por. La força expressiva de les il·lustracions en grisos i negres emfatitza la desproporció de la reacció defensiva dels habitants de l'illa i la violència d'un desenllaç que a més de carregar contra el nouvingut, condemna els nadius a l'ostracisme.

⁵ Ib.

La llegada de un hombre a una isla despierta una inmensa y contagiosa ola de miedo en sus habitantes que reaccionarán culpabilizando al recién llegado y persiguiéndolo sin tregua. Álbum descarnado que reflexiona sobre la inmigración desde una perspectiva social y señala la raíz de las actitudes racistas: el miedo. La fuerza expresiva de las ilustraciones en tonos grises y negros enfatiza la desproporción de la reacción defensiva de los isleños y la violencia del desenlace que no sólo se ceba en el inmigrante sino que condena a los nativos al ostracismo.

Lechemeyer, Philippe; Nouhen, È. (il·l.): *La historia de Akupai*. Barcelona: Edelvives, 2008.

La llegenda del Pare Noel i la immigració es fusionen en aquest àlbum de text poètic i imatges delicades. El narrador ens explica que, quan era petit, els immigrants arribaven de les zones més fredes per a treballar al camp en l'obtenció del tint vermell, font principal de riquesa del poble. La fascinació pels estrangers, de parla i jocs estranys, així com l'alegria pels regals hivernals que aquests porten als infants, van descabdellant una història que esdevé llegenda quan, malgrat la interrupció de la immigració, Akupai, un dels estrangers, continua portant joguines als nens amb el seu vestit vermell. Quan ell mor, el narrador n'agafarà el relleu. Una bella història, narrada amb riquesa i precisió, que parla de la possibilitat d'harmonia entre la gent i de l'aportació dels immigrants a la comunitat d'acollida.

La leyenda de Papá Noel y la inmigración se fusionan en este álbum de texto poético e imágenes delicadas. El narrador cuenta que, en su infancia, los inmigrantes llegaban de zonas más frías para trabajar en la cosecha y en la obtención del tinte rojo que daba riqueza a su pueblo. La fascinación por los extranjeros, de habla y juegos extraños, así como la alegría por los regalos invernales que estos traían a los niños, van desarrollando una historia que se convierte en leyenda cuando, a pesar de la interrupción de la inmigración, Akupai - uno de los extranjeros - continúa trayendo juguetes a los niños con su vestido tintado de rojo. Cuando él muere, el narrador tomará el relevo. Una bella historia, narrada con riqueza y precisión, que habla de la posibilidad de armonía entre la gente y de lo mucho que aportan los inmigrantes a la comunidad donde llegan.

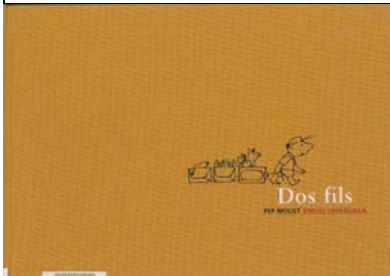
Lofthouse, Liz; Ingpen, R. (il·l.): *Ziba vino en un barco*. Salamanca: Lóguez, 2008.

A causa d'una guerra que assola el país, Ziba i la seva família es veuen obligats a emigrar. Fan un viatge transatlàntic que no és gens còmode, amuntegats entre altra gent, dolguts pel que deixen enrere, entre il·lusionats i temerosos pel futur incert que els depara el país que els acollirà. Com el moviment pendular del vaixell on viatja la Ziba, el seu viatge intern és un vaivé entre els records de les persones i els espais còmodes del passat, d'una banda, i les seves projeccions esperançades d'una vida allunyada de les tragèdies però també de les alegries del món conegut, de l'altra.

A causa de la guerra que asola su país, Ziba y su familia se ven forzados a emigrar. Hacen un viaje trasatlántico nada cómodo, hacinados, dolidos por lo que dejan atrás y entre ilusionados y temerosos por el futuro incierto que les depara el país que los acogerá. Como el movimiento pendular del barco en el que viaja Ziba, su viaje interno es un vaivén entre los recuerdos de las personas y los espacios reconfortantes del pasado, por una parte, y sus proyecciones esperanzadas de una vida alejada de las tragedias -aunque también de las alegrías- del mundo conocido, por otra.

Molist, Pep; Urberuaga, E. (il·l.): *Dos fils*. Barcelona: La Galera, 2007.

Aquest àlbum, d'una proximitat càlida, narra el recorregut que fa en Moussa amb el seu tren de juguina al llarg d'un dia sencer. Primer el condueix cap a l'arbre on el seu avi explica històries immemorials. De tornada, fa una llarga travessia passant per paisatges naturals preciosos, però també, de vegades, amenaçadors. Gràcies als seus dos fils, d'anada i tornada, arriba a la seguretat de la llar. Però sap que el pare i el germà gran han hagut d'emigrar tot seguint un altre fil que ell no vol agafar. La història, fonamentalment descriptiva, permet que el lector s'endinsi en el ritme tranquil de la quotidianitat fantàsica de l'infant, així com també que intueixi les seves veritables pors. Les il·lustracions d'Urberuaga tracen el camí tranquil i ple de detalls que va travessant tots els colors de l'Àfrica.

Este cálido álbum narra el recorrido que hace Moussa con su tren de juguete a lo largo de todo un día. Primero lo conduce hacia el árbol bajo el que su abuelo explica historias inmemoriales. De regreso realiza una larga travesía en la que pasa por paisajes naturales muy hermosos, aunque a veces también resulten amenazadores. Gracias a sus hilos de ida y vuelta llega a la seguridad del hogar. Pero sabe que el padre y el hermano mayor han tenido que emigrar

siguiendo otro hilo que él no desea tomar. La historia, fundamentalmente descriptiva, permite que el lector se sumerja en el ritmo de la cotidianidad fantásica del niño, así como también que intuya sus miedos reales. Las ilustraciones de Urberuaga trazan el camino tranquilo y lleno de detalles que va atravesando todos los colores de África.

Müller, Jörg: *El soldadito de plomo*. Salamanca: Lóguez, 2005.

Una relectura del conte clàssic d'Andersen utilitza la fatídica sort de les joguines per realitzar una crítica política i cultural incisiva sobre les relacions entre el primer i el tercer món. La versió no té text i la narrativa recau exclusivament en les il·lustracions hiperrealistes que mostren un soldadet oblidat i una nina Barbie malgirbada que s'embarquen en un periple per les desigualtats i misèries del món. La parella de joguines passa de les canonades d'una ciutat europea a la boca d'una tonyina pescada brutalment, i després a una enorme deixalleria africana, on un nen els recull i els arregla fent servir altres deixalles. Les joguines renovades són comprades per un turista, que després les exhibeix en un museu etnogràfic del primer món. Tant l'estil de les il·lustracions com l'ús de colors estridents i de plans cinematogràfics fan que aquest àlbum no només sigui un impecable document de denúncia, sinó també una sòlida narració visual per a tots els públics.

Una relectura del cuento clásico de Andersen se sirve de la fatídica suerte de los juguetes para realizar una incisiva crítica política y cultural sobre las relaciones entre el primer y el tercer mundo. La versión carece de texto y la narrativa recae exclusivamente en las ilustraciones hiperrealistas que muestran un soldadito olvidado y una muñeca Barbie desaliñada que se embarcan en un periplo por las desigualdades y miserias del mundo. La pareja de juguetes pasa de las cañerías de una ciudad europea a las fauces de un atún que es brutalmente pescado, y luego a un enorme basurero africano, donde un niño los recoge y remoja usando otros desechos. Un turista les compra los juguetes renovados que después serán exhibidos en algún museo etnográfico del primer mundo. Tanto el estilo de las ilustraciones, como el uso de colores estridentes y de planos cinematográficos, hacen que este álbum no sólo sea un impecable documento de denuncia, sino también una sólida narración visual para todos los públicos.

Piquemal, Michel; Nouhen, È. (il·l.): *Mi miel, mi dulzura*. Madrid: Edelvives, 2005.

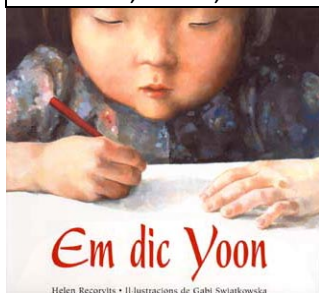

Les paraules i frases en àrab, així com les il·lustracions amb figures en blau i fons color sorra d'aquest àlbum, ens situen de ple a les medines. Jadiya, la nena protagonista, viatja cada estiu a Tunísia per veure la seva àvia, amb qui comparteix menjars, costums, històries, versos i jocs. L'àvia encarna aquest país d'origen que també és "una mica el seu". Però un dia tot canvia per a la nena quan arriba un "telegrama que fa de trencador de somnis" en què s'anuncia la mort de l'àvia. La Jadiya experimenta llavors el procés de dol, aferrada a un caftà, últim llegat rebut d'aquesta persona tan estimada. Però aprendrà a deixar-lo anar, igual com ho ha de fer amb el lligam, amb la seva àvia i amb el món d'origen. És en aquest moment que Jadiya descobreix que pot cantar en la llengua de la seva àvia la cançó de bressol que ella li havia ensenyat. Aquest fet serveix de símbol de l'afirmació de la seva nova identitat amb integració de les dues cultures.

Àlbum que - mediante palabras, frases en árabe e ilustraciones con figuras en azul y fondos color arena que recuerdan a las medinas árabes - permite a los lectores adentrarse junto con Jadiya, la niña protagonista, en otra cultura: la de su abuela, a quien visita todos los veranos en Túnez y con quien comparte comidas, costumbres, historias, versos y juegos. La abuela encarna de algún modo ese otro país que es también "un poco el suyo". Pero todo cambia el día que reciben un "telegrama como un quebrantador de sueños" en el que se anuncia que su abuela ha muerto. Jadiya experimenta entonces (y los lectores con ella) el proceso de duelo, acompañada de un caftán – último legado que recibe de este ser querido – que habrá de dejar ir, como a su abuela. Sin embargo, es en ese momento cuando Jadiya descubre que puede cantar en la lengua de su abuela la canción de cuna que ella le había enseñado e integra así en su identidad ambas culturas.

Recovirts, Helen; Swiatkowska, G. (il·l.): *Em dic Yoon*. Barcelona: Juventud, 2003.

Recovirts, Helen; Swiatkowska, G. (il·l.): *Me llamo Yoon*. Barcelona: Juventud, 2003.

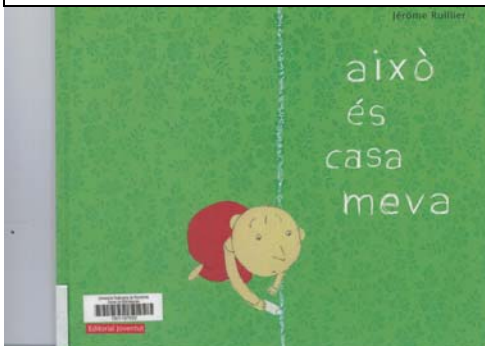
A partir del difícil procés d'adaptació d'una nena coreana a un país occidental, se'n proposa una reflexió sobre la construcció de la identitat simbolitzada a través de l'aprenentatge de l'escriptura de la llengua d'acollida. Un text de gran condensació expressiva que transmet, a través de la repetició estructural, cada intent frustrat que té la nena en escriure el seu nom, i el

feixuc camí que emprèn per trobar les grafies en la nova llengua amb què pugui identificar-se. Les il·lustracions ressalten l'emoivitat tendra de la història i permeten al lector endinsar-se en el món imaginatiu d'aquesta nena.

El costoso proceso de adaptación de una niña coreana al país occidental en el que se ha instalado junto a sus padres se simboliza en esta historia en las dificultades de la protagonista para escribir su nombre en la nueva lengua. El texto, de una gran condensación expresiva, transmite, a través de la repetición de la misma estructura en el relato de cada intento frustrado de escribir su nombre, el arduo camino que emprende la protagonista para encontrar las letras de la nueva lengua con las que identificarse. Las ilustraciones resaltan la tierna emotividad de la historia y permiten al lector adentrarse en el mundo imaginativo de la niña.

Ruillier, Jérôme: *Això és casa meva*. Barcelona: Joventut, 2009.

Ruillier, Jérôme: *Aquí es mi casa*. Barcelona: Juventud, 2009.

Un nen dibuixa una línia a terra per crear la frontera entre casa seva i la resta del món. A l'entorn d'aquesta línia hi van desfilar diversos personatges –un cargol, un conill, la branca d'un arbre, etc.–, però el nen, ferm i territorial, no vol deixar passar ningú a la banda de casa seva. Aquesta actitud defensiva comença a desmuntar-se quan apareix un nen a l'altra banda de la línia. D'una manera molt senzilla i gràfica, aquest àlbum explora idees complexes com el concepte de *frontera* i aborda el tema de la tolerància i la convivència d'una manera inusual però molt efectiva.

Un niño traza una línea en el suelo, creando la frontera que delimita su casa del resto del mundo. Frente a esta línea desfilan varios personajes –un caracol, un conejo, la rama de un árbol, etc.– pero el niño, firme y territorial, no quiere darle paso a ninguno a su casa. Esta actitud defensiva comienza a desmoronarse cuando del otro lado de la línea aparece otro niño. De una manera muy sencilla y gráfica, este álbum explora ideas complejas como qué es una frontera y aborda el tema de la tolerancia y la convivencia de una manera inusual pero poderosa.

Schimel, L.; Rivera, A.M. (il·l.): *Anem a veure el pare!* Barcelona: Ekaré, 2010.

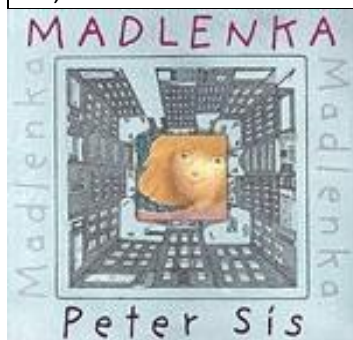
Schimel, L.; Rivera, A.M. (il·l.): *¡Vamos a ver a papá!* Barcelona: Ekaré, 2010.

Una narració en primera persona ens explica l'emoció amb què una nena enyora el seu pare des del seu país d'origen i es prepara per retrobar-lo a l'estranger. La versió catalana de l'obra està narrada a *posteriori*, de manera que la nena recorda allò que va passar ja en la llengua d'acollida; mentre que la versió castellana està narrada com si els esdeveniments passessin al moment i, per tant, ho fa en la llengua materna. Aquest canvi formal de la narració suposa una exploració molt destacable d'aquest àlbum en favor de la versemblança de la traducció i de la representació del procés d'integració de la protagonista a través de l'ús mateix d'una nova llengua. Les imatges, amb tons pastels i plenes de detalls i textures, recreen tant el *tempo* emocional de l'espera del viatge com el món infantil i familiar de la nena (Recomanats Gretel)

La narración en primera persona nos explica la emoción y añoranza de una niña que, en su país de origen, espera reencontrarse con su padre que está en el extranjero. La versión catalana de la obra está narrada a posteriori de forma que la niña recuerda lo que pasó ya en la lengua de acogida. En cambio, la versión en castellano se narra en presente, a medida que ocurren los acontecimientos, por lo que se hace en la lengua materna. Este cambio formal de la narración supone una destacable exploración por la verosimilitud de la traducción y por la representación del proceso de integración de la protagonista a través de su uso de la nueva lengua. Las imágenes, en tonos pastel y ricas en detalles y texturas, recrean el tempo emocional de la espera del viaje y el mundo infantil de la niña. (Recomendados Gretel)

Sís, Peter: *Madlenka*. Barcelona: Lumen, 2002.

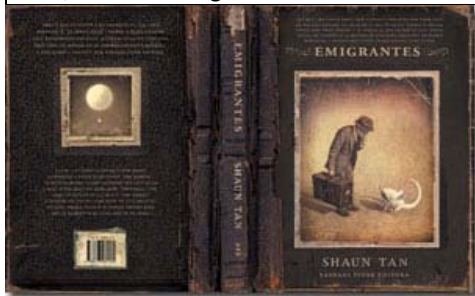

A la Madlenka se li belluga una dent. Aquest fet poc extraordinari és l'excusa per explicar, amb una proposta gràfica original, una història que permet recórrer el món des del punt concret d'una quadrícula. Tot fent un recorregut per la seva illa de cases de Nova York, la Madlenka imagina els llocs remots que evocuen els comerços dels seus veïns immigrants. Les imatges s'expressen en dos registres diferents: un que denota el passeig i l'altre, ple a vessar de detalls identificables, que remet a la cultura imaginada per la nena. La narrativa visual, que comença amb un zoom del món fins arribar a l'illa d'edificis novaiorquesa, funciona, a més, com una

metàfora sobre la forma en què podem tenir tota una cosmovisió del món, simplement pel fet d'obrir-nos a conviure amb els altres.

A Madlenka se le mueve un diente. Este suceso, poco extraordinario, es la excusa para contar, con una propuesta gráfica original, una historia que permite recorrer al mundo desde el punto concreto de una cuadrícula. Al recorrer su manzana neoyorquina, Madlenka imagina los lugares remotos que evocan los comercios de sus vecinos inmigrantes. Las imágenes se expresan en dos registros diferentes: uno que denota el paseo y otro, más profuso y lleno de detalles identificables, que remite a la cultura imaginada por la niña. La narrativa visual, que comienza con un zoom del mundo hasta llegar a la manzana, funciona además como una metáfora sobre la forma en la que podemos tener una cosmovisión del mundo, simplemente por el hecho de abrirnos a convivir con los otros.

Tan, Shaun: *Emigrantes*. Cádiz: Bárbara Fiore, 2007.

Aquesta novel·la gràfica aclamada per la crítica ofereix un relat poderós que només amb imatges transmet l'experiència del desplaçat i l'estranyament de qui fa front a un món diferent. Una història que ressalta la universalitat de totes les migracions i que, a través de les seves il·lustracions en tons sepia, recrea l'atmosfera dels viatgers que a principis del XX es van haver d'exiliar. Alhora, els detalls surrealistes situen el relat en un temps imaginari amb aires futuristes que permeten viure el sentiment d'incomprensió davant un món aliè⁶.

Novela gráfica que la crítica ha aclamado por su poderoso relato que, únicamente con imágenes, transmite la experiencia del desplazado y la sensación de extrañamiento del que se enfrenta a un mundo distinto al suyo. Una historia que resalta la universalidad de todas las migraciones y que, a través de sus ilustraciones en tonos sepia, recrea la atmósfera de los viajeros que a principios del s.XX tuvieron que exilarse. A la vez, los detalles surrealistas sitúan el relato en un tiempo imaginario con aires futuristas que nos hacen vivir el sentimiento de incomprensión ante un mundo ajeno⁷.

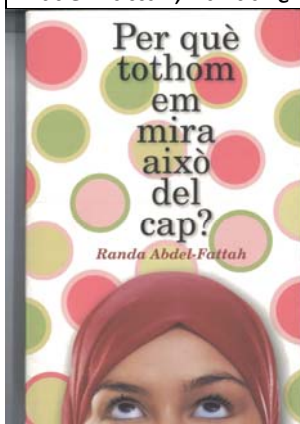
⁶ Per aprofundir en l'anàlisi d'aquesta obra recomanem consultar Fittipaldi, M., (2008), "Emigrantes: identidad y relación con los demás". *CLIJ. Cuadernos de literatura infantil y juvenil*. Año 21, n. 217, 50-53. ISSN: 0214-4123.

⁷ Ib.

NARRACIONS

Abdel-Fattah, Randa: *Per què tothom em mira això del cap?* Barcelona: La Galera, 2008.

Abdel-Fattah, Randa: *¿Por qué todos me miran la cabeza?* Barcelona: La Galera, 2008.

Novel·la juvenil narrada per una adolescent musulmana a Austràlia que decideix portar el hijab, cosa que té diverses conseqüències en les seves relacions familiars, escolars i d'amistat. L'obra ofereix diferents opcions, matisos i reflexions sobre la construcció de la pròpia identitat segons les normes de la religió, en el context d'un món adolescent ben propi de les societats actuals. Adoptar aquesta perspectiva permet que els lectors adolescents del nostre país puguin posar-se fàcilment en el lloc de l'altre i enriquir les seves opinions més enllà dels estereotips.

Esta novela juvenil, narrada por una adolescente musulmana que decide ponerse la hiyab, cuenta las consecuencias que tiene su apuesta por adoptar un símbolo religioso en su vestimenta en sus relaciones familiares, escolares y amistosas. La obra presenta, con matices y reflexiones, las opciones de distintos personajes ante las maneras de construir la propia identidad en relación a las normas religiosas y lo hace en el contexto de un mundo adolescente característico de las sociedades actuales. La adopción de esta perspectiva permite que los lectores adolescentes de nuestro país se pongan fácilmente en el lugar del otro lo cual los encamina a enriquecer sus opiniones más allá de los estereotipos.

Fernández Paz, Agustín: *Lluna de Senegal*. Barcelona: Barcanova, 2010.

Fernández Paz, Agustín : *Luna de Senegal*. Madrid: Anaya, 2009.

La història del viatge de Senegal a Vigo, que fa primer el pare i després la resta de la família, permet mostrar tant la tragèdia dels viatges que travessen l'Estret en pastera com el dolor de la mare i les nenes que abandonen el seu país per reunir-se amb el progenitor. És una novel·la ambiciosa que aspira a presentar l'experiència del viatge i de l'adaptació a un nou país

combinant la visió informativa que predomina als capítols narrats en tercera persona amb la visió íntima de la història que es desenvolupa en els que reproduïxen el diari de la filla d'onze anys. Aquests darrers són precisament els més encertats. S'hi barregen imatges suggerents (la terra d'arribada com a País de les Absències, la llavor del baobab que sobreviu en un test com a símbol del desig d'arrelar al país estrany...) amb les històries tradicionals que la nena ha après de la seva àvia.

La historia del viaje de Senegal a Vigo que emprende primero el padre, y luego el resto de la familia, permite mostrar tanto la tragedia de las travesías de los que cruzan en cayuco el Estrecho, como el desgarramiento de la madre y las niñas que abandonan su país para reunirse con su progenitor. Estamos ante una novela ambiciosa que aspira a presentar la experiencia del viaje y de la adaptación a un nuevo país combinando la visión informativa que predomina en los capítulos narrados en tercera persona con la visión íntima de la historia que se desarrolla en los que reproducen el diario de la hija de once años. Estos últimos resultan precisamente los más acertados. En ellos se entremezclan imágenes sugerentes - la tierra de llegada como País de las Ausencias, la semilla del baobab que sobrevive en una maceta como símbolo del deseo de arraigar en el país extraño...- con las historias tradicionales que la niña aprendió de su abuela.

Geda, Fabio: *En el mar hi ha cocodrils*. Barcelona: La Galera, 2011.

Geda, Fabio: *En el mar hay cocodrilos*. Barcelona: Destino, 2011.

La por a l'abandonament, a la pèrdua de les seguretats i al desconegut regnen en aquesta novel·la per a nois i noies que segueix el periple d'un noi afganès, anomenat Enaiatollah, des de la seva fugida de la persecució talibana fins a l'arribada a Itàlia. La novel·la, totalment basada en fets reals, té una estructura narrativa a mig camí entre el viatge iniciàtic i el gènere de l'entrevista. El relat és apassionant, no només per les aventures i situacions crues que narra, sinó per la finesa i la profunditat amb què es construeix la veu del protagonista. Les descripcions són realistes sense carregar les tintes i la història no deixa de tenir un fil de l'humor i la tendresa que usualment associem a la infantesa, encara que el relat no sigui precisament idíl·lic. Una experiència de lectura intensa que ens porta a viure en primera persona les situacions de guerra, explotació i migració presents al món actual (Recomanat Gretel).

El miedo al abandono, a la pérdida de seguridad y a lo desconocido reinan en esta novela juvenil que sigue el periplo de un joven afgano, llamado Enaiatollah, desde su fuga de la persecución talibana hasta su llegada a Italia. La novela, totalmente basada en hechos reales, posee una estructura narrativa a medio camino entre el viaje iniciático y el género de la entrevista. El relato es apasionante, no sólo por las aventuras y duras situaciones que narra, sino por la finura y la profundidad con que se construye la voz del protagonista. Las

descripciones son realistas sin cargar las tintas y la historia no deja de tener un deje del humor y la ternura que usualmente asociamos a la niñez, aunque el relato no sea precisamente idílico. Una experiencia de lectura intensa que nos lleva a vivir en primera persona las situaciones de guerra, explotación y migración presentes en el mundo actual.

Gómez, Ricardo; Alonso, J.R. (il·l.): *7x7 cuentos crudos*. Aunque éste no sea un buen sitio para nacer. Madrid: SM, 2007.

7x7 cuentos crudos no és un llibre sobre la immigració, però parla de la realitat escruixidora de molts dels països dels quals s'emigra si es pot. Es tracta d'un llibre de contes diversos amb el denominador comú de la seva breu duresa, però sens dubte és un dels títols recents més bells en aquesta aposta per la sensibilització social dels infants sobre els conflictes del món actual. (Recomanats Gretel)

7x7 cuentos crudos no es un libro sobre inmigración, pero se refiere a la cruda realidad de los países desde los que se emigra... si ello es posible. Se trata de un libro de cuentos diversos con el denominador común de su escueta dureza, pero sin duda es uno de los títulos recientes más bellos en esta apuesta por la sensibilización social de los niños sobre los conflictos del mundo actual. (Recomendados Gretel)

Janer Manila, Gabriel: *El rei Gaspar*. Barcelona: La Galera, 1975.

Janer Manila, Gabriel: *El rey Gaspar*. Barcelona: La Galera, 1997.

Rei per un dia. El protagonista de la història, un nouvingut, troba feina fent de rei Mag, un treball temporal i precari com els que sovintegen entre la població immigrant. Mentre porta la disfressa, carregada de màgia i promesa d'abundància, reflexiona sobre la vida que li ha tocat, inestable i lluny dels seus, i recorda fragments de la vida quotidiana al seu lloc d'origen, tot apropant el lector a altres realitats. Gabriel Janer Manila, un dels autors de referència de la literatura infantil i juvenil catalana, traspasa al lector, des de la mirada de l'immigrant, les sensacions d'enyorança i tristor, però també les il·lusions que sent el protagonista. L'autor ens commou en un joc de contrastos: l'opulència consumista de la societat d'acollida enfront la dura experiència migratòria, contextualitzada a finals de la dècada dels setanta a les Illes Balears i una de les primeres narracions de tot l'Estat que abordà aquest tema.

Rey por un día. El protagonista de la historia, un inmigrante, consigue un trabajo como rey Mago, una ocupación precaria y temporal como la mayoría de las que asume la población recién llegada. Mientras viste el disfraz, repleto de magia y promesas de abundancia, reflexiona sobre la vida que tiene, inestable y lejos de los suyos, y recuerda fragmentos de la vida cotidiana de su lugar de origen, aproximando al lector a otras realidades. Gabriel Janer Manila, uno de los autores de referencia de la literatura infantil y juvenil catalana, traspasa al lector, desde la mirada del inmigrante, las sensaciones de soledad y tristeza, pero también las ilusiones que siente el protagonista. El autor nos conmueve en un juego de contrastes: la opulencia de la sociedad consumista de acogida frente a la dura experiencia migratoria, contextualizada a finales de la década de los setenta en las Islas Baleares en una de las primeras narraciones del Estado que abordó este tema.

Zubizarreta, Patxi; Villamuza, N. (il.l.): *Sola y Sincola*. Madrid: Edelvives, 2005.

Sola y Sincola és el relat tendre d'un fet que podria semblar aterridor: una família immigrant que es dirigeix a passar les vacances al seu país d'origen oblida una de les moltes filles que té en una benzineria. Mitjançant una aposta literària realista plena de delicadesa i el·lipsis, és el treballador de la gasolinera qui relata l'anècdota, amb una gran contenció i empatia amb la nena que espera en silenci a l'autopista. La narració aborda la immigració de manera natural, sense superioritat ni valoracions morals, amb respecte i sense paternalismes. (Recomanats Gretel)

Sola y Sincola es el relato tierno de un hecho que podría parecer aterrador: una familia emigrante, que se dirige a su país de origen para pasar las vacaciones, olvida a una de sus muchas hijas en una gasolinera. Mediante una apuesta literaria llena de delicadeza y elipsis, es el trabajador de la gasolinera el que relata la anécdota, con una gran contención y empatía hacia la niña que espera en silencio en la autopista. La narración aborda la inmigración de forma natural, sin superioridad ni valoraciones morales, con respeto y sin paternalismos. (Recomendados Gretel)